

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	7Cdo/238/2022
Identifikačné číslo spisu:	7713213222
Dátum vydania rozhodnutia:	29.11.2023
Meno a priezvisko:	JUDr. Peter Brňák
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2023:7713213222.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu U. U., narodeného XX. P. XXXX, O., O. XXXX/XX, zastúpeného advokátom JUDr. Ľuboslavom Zolňákom, Sobrance, Michalovská 89, proti žalovaným 1/ ARRIVA Michalovce, a.s., Michalovce, Lastomírska 1, IČO: 36 214 078, 2/ Allianz - Slovenská poisťovňa a.s., Bratislava, Dostojevského rad 4, IČO: 00 151 700, za účasti intervenienta na strane žalovanej 2/ Slovenskej kancelárie poisťovateľov, Bratislava, Trnavská cesta 82, IČO: 36 062 235, o náhradu za sťaženie spoločenského uplatnenia, vedenom na Okresnom súde Michalovce pod sp. zn. 16C/169/2013, o dovolaní žalovanej 2/ proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach z 10. mája 2022 sp. zn. 9Co/208/2020, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Košiciach z 10. mája 2022 sp. zn. 9Co/208/2020 z r u š u j e a v e c m u vracia na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Michalovce (ďalej len „súd prvej inštancie“ alebo „prvostupňový súd“) ostatným rozsudkom z 26. júna 2020 č.k. 16C/169/2013-245 v spojení s doplňujúcim uznesením z 19. augusta 2020 č.k. 16C/169/2013-259 zamietol žalobu, ktorou si žalobca uplatnil voči žalovaným 1/ a 2/ (ďalej spolu aj „žalovaní“) nárok na náhradu za sťaženie spoločenského uplatnenia vo výške 33 143,06 eura a žalovaným, ako aj vedľajšiemu účastníkovi na strane žalovanej 2/ priznal nárok na náhradu trov konania.

1.1. Doplňujúcim uznesením z 19. augusta 2020 č.k. 16C/169/2013-259 súd prvej inštancie priznal štátu náhradu trov konania voči žalobcovi v rozsahu 100%.

1.2. Pôvodne v danej veci uznesením z 24. septembra 2014 č.k. 16C/169/2013-77 prvostupňový súd schválil sporovými stranami uzavretý súdny zmier. Na návrh žalovanej 2/ prvostupňový súd uznesením z 03. augusta 2015 č.k. 5C/192/2014-82 povolil obnovu konania vedeného pod sp. zn. 16C/169/2013. Na odvolanie žalovaného (v terajšom konaní žalobcu, pozn.) Krajský súd v Košiciach uznesením zo 07. júna 2016 sp. zn. 5Co/676,677/2015 potvrdil (tiež) prvostupňové uznesenie o povolení obnovy konania.

1.3. Po právnom posúdení veci v zmysle § 431, § 427 ods. 1, 2, § 428, § 429, § 441 OZ súd prvej inštancie uzavrel, že nárok žalobcu na náhradu za sťaženie spoločenského uplatnenia je nedôvodný,

preto treba žalobu zamietnuť. Vychádzal pritom zo znaleckého posudku Ústavu súdneho inžinierstva Žilinskej univerzity a výpovedí znalca podaných v trestnom konaní vedenom pred prvostupňovým súdom pod sp. zn. 8T/1/2012, z ktorých vyplynulo, že technickou príčinou dopravnej nehody bola výlučne nesprávna technika jazdy motocyklistu, ktorý jazdil rýchlosťou o 30 km/hod. vyššou, ako je pre daný úsek daná a tiež jeho nesprávna technika brzdenia.

1.4. Prvostupňový súd uzavrel, že v zmysle § 431 OZ za škodu zodpovedá výlučne žalobca (poškodený), ktorý musí znášať jemu vzniknutú škodu na zdraví. V danom prípade nebola daná spoluzodpovednosť žalovanej 1/ ako prevádzkovateľa autobusu, nakoľko vznik škody bol výlučným výsledkom len jednej príčiny vyvolanej osobitnou povahou prevádzky motocyklu. Dopravná nehoda a následky ňou vyvolané neboli v súvislosti s inými príčinami, ktoré mali byť na strane prevádzateľa autobusu. Nakoľko nebola preukázaná spoluzodpovednosť žalovanej 1/, súd žalobu voči obojm žalovaným zamietol.

1.5. O trovách konania rozhodol v zmysle § 255 ods. 1 CSP. O náhrade trov štátu použitím analógie rozhodol v zmysle § 251 a § 252 CSP.

2. Krajský súd v Košiciach (ďalej len „odvolací súd“) na odvolanie žalobcu rozsudkom z 10. mája 2022 sp. zn. 9Co/208/2020 (ďalej aj „napadnuté odvolacie rozhodnutie“) zmenil prvostupňový rozsudok, v spojení s doplniacim uznesením tak, že zamietol „návrh na zmenu uznesenia o schválení zmiernosti zo dňa 24.9.2014 č.k. 16C/169/2013-77“. Zároveň žalobcovi a štátu priznal nárok na náhradu trov konania v celom rozsahu.

2.1. Odvolací súd prejednal odvolanie žalobcu bez nariadenia pojednávania a dospel k záveru, že odvolanie je opodstatnené. V podstatnom vychádzal z názoru, že predmetom konania v tomto obnovenom konaní bolo posúdenie, či rozhodnutie v trestnom konaní, ktoré sa stalo podkladom pre povolenie obnovy konania, bolo takou okolnosťou, ktorá, pokiaľ by bola súdu známa v okamihu, kedy o schválení súdneho zmiernosti strán sporu rozhodoval, by zmiernosť (oproti rozhodnutiu pôvodnému) neschválil a tiež zistenie, či uzavretý zmiernosť - práve vzhľadom k existencii rozhodnutia v trestnom konaní, bol právnym úkonom, ktorý bol v rozpore s právnymi predpismi. Následne analyzujúc právny inštitút súdneho zmiernosti sa odvolací súd v prvom rade zamerlal na zodpovedanie otázky, či rozhodnutie súdu v obnovenom trestnom konaní (oslobodzujúci rozsudok vodiča žalovanej 1/, ktorý bol účastníkom stretu prevádzok) bol takou skutočnosťou, ktorá by mala rozhodujúci vplyv na výsledok konania skončeného súdnym zmiernosťou a dospel k záveru, že súd v občianskom súdnom konaní nie je viazaný oslobodzujúcim rozsudkom, teda rozhodnutím o tom, že trestný čin nebol spáchaný. Z uvedeného potom vyplývalo, že súd v civilnom konaní môže opätovne, resp. inak posudzovať účasť tohto vodiča pri strete prevádzok v zmysle § 431 OZ pri ktorom posudzovaní je rozhodujúca nielen otázka zavineného protiprávneho konania účastníkov, ale všetky okolnosti vzniku škody na oboch stranách, s ktorými je škodlivý výsledok v príčinnej súvislosti, teda okolnosti tak subjektívnej, ako aj objektívnej povahy.

2.2. Na základe uvedených východísk potom odvolací súd uzavrel, že „[p]okiaľ sa teda účastníci konania v určitom štádiu konania rozhodli po vlastnom uvážení ukončiť konanie uzavretím súdneho zmiernosti a súdu navrhli, aby nimi navrhnutý zmiernosť schválil ... rozhodnutie, ktorým bol vodič žalovaného v 1. rade oslobodený v trestnom konaní spod trestného činu ublíženia na zdraví, nie je takou okolnosťou, ktorá by aj v prípade pokiaľ by súdu bola známa, bránila schváliť zmiernosť ... nič nebráni schváleniu uzavretého zmiernosti, ktorého obsah nie je ani v rozpore so všeobecne záväznými právnymi predpismi. Dôvody obnovy konania tak nemožno vzťahovať na predpoklady, za ktorých sa zmiernosť schválil“.

2.3. O trovách štátu rozhodol odvolací súd v zmysle § 396 ods. 2, § 251, § 252 CSP použitím analógie podľa čl. 4 CSP a na ich náhradu zaviazal neúspešných žalovaných. O trovách obnoveného a odvolacieho konania rozhodol odvolací súd v zmysle § 417 ods. 3 CSP v spojení s § 255 ods. 1 CSP.

3. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podala žalovaná 2/ (ďalej aj „dovolaťka“) dovolanie, a to podľa § 420 písm. f) CSP a § 421 ods. 1 písm. b) CSP. Navrhla, aby dovolací súd zmenil napadnuté odvolacie rozhodnutie tak, že potvrdí prvostupňový rozsudok alternatívne aby zrušil napadnuté odvolacie rozhodnutie a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Žalovaná 2/ si uplatnila aj náhradu dovolacích trov.

3.1. V súvislosti s dovolaním podľa § 420 písm. f) CSP namietala prekvapivosť, arbitrárnosť a svojvoľnosť napadnutého odvolacieho rozhodnutia. Uviedla, že „Krajský súd ... nad rámec podaného odvolania žalobcu, teda porušiac zásadu, že odvolacími dôvodmi je súd viazaný (§ 380 C.s.p.), zmenil

rozsudok tak, že zamietol návrh na zmenu uznesenia o chválení zmiernosti zo dňa 24.09.2014". Uvedená argumentácia odvolacieho súdu „je mimo obsahu podaného odvolania, a teda zjavne nad jeho rámec. Máme za to, že súd v tomto štádiu konania nemal rozhodovať o tom, či schválený zmiernosti bol resp. je v rozpore s právnymi predpismi, ani o tom, či nič nebránilo jeho uzavretiu, ale mal rozhodovať o nárokoch, ktoré boli predmetom pôvodného (obnoveného) konania (pôvodne ukončeného zmiernosti), keďže po právoplatnom povolení obnovy sa má vec znova prejednať (v zmysle §-u 416 C.s.p.)." Ďalej uviedla, že odvolacím súdom posudzovaná otázka o prípustnosti obnovy konania bola už skorším odvolacím rozhodnutím zo 7. júna 2016 sp. zn. 5Co/676/2015 vyriešená, teda v tomto ohľade išlo o právoplatne rozhodnutú vec (res iudicata). Odvolací súd preto učinil neprípustný prieskum otázky, ktorá už bola právoplatne rozhodnutá prvostupňovým i odvolacím súdom, ktoré rozhodovali o obnove konania. V neposlednom rade uviedla, že terajší predseda odvolacieho senátu bol členom iného senátu odvolacieho súdu, ktorý v podobných súvislostiach zrušil prvostupňový rozsudok (rozhodnutie z 31. mája 219 sp. zn. 9Co/250/2018).

3.2. V súvislosti s dovolaním podľa § 421 ods. 1 písm. b/ CSP žalovaná 2/ uviedla, že „rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu ešte nebola vyriešená, a to konkrétne otázky, či v konaní po povolení obnovy konania v zmysle ust. §-ov 416 a nasl. C.s.p. súd vo vzťahu k zmiernosti uzavretému v pôvodnom konaní má posudzovať výlučne splnenie podmienok na uzavretie zmiernosti alebo znova vec prejednať."

4. Žalobca v podstate podporil napadnuté odvolacie rozhodnutie. Uviedol, že v danej veci boli splnené predpoklady vzniku spoluzodpovednosti za škodu. Žalovaná 1/ podporila dovolanie žalovanej 2/.

5. Najvyšší súd ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 2 písm. b) CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolanie žalovanej 2/ podľa § 420 písm. f) CSP je prípustné a tiež dôvodné; v dôsledku jeho účinku dovolací súd zrušil rozhodnutie odvolacieho súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie (§ 449 ods. 1 a § 450 CSP).

6. Dovolací súd je viazaný dovolacími dôvodmi (§ 440 CSP). Dovolacím dôvodom je nesprávnosť vytýkaná v dovolaní (viď § 428 CSP). Dovolanie prípustné podľa § 420 možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 ods. 2 CSP).

7. V danom prípade dovolateľka uplatnila dovolací dôvod v zmysle § 420 písm. f) CSP, podľa ktorého je dovolanie prípustné, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

8. Hlavnými znakmi charakterizujúcimi procesnú vadu uvedenú v § 420 písm. f) CSP sú zásah súdu do práva na spravodlivý proces a nesprávny procesný postup súdu znemožňujúci procesnej strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné oprávnenia v takej miere (intenzite), v dôsledku ktorej došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nezávislom a nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom; jeho integrálnou súčasťou je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce súdne konanie. Ide napr. o právo na verejné prejednanie sporu za prítomnosti strán sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonaným dôkazom, právo na zastúpenie zvoleným zástupcom, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutie spravodlivosti). Porušením práva na spravodlivý proces v zmysle uvedeného ustanovenia zákona treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zo zákonného, ale aj z ústavnoprávneho rámca, a ktoré zároveň znamená aj porušenie ústavou zaručených procesných práv spojených so súdnou ochranou práva.

9. Žalovaná 2/ v podanom dovolaní namietala prekvapivosť, arbitrárnosť a svojvoľnosť napadnutého odvolacieho rozhodnutia (bod 3.1.).

10. Podľa § 382 CSP ak má odvolací súd za to, že sa na vec vzťahuje ustanovenie všeobecne záväzného právneho predpisu, ktoré pri doterajšom rozhodovaní veci nebolo použité a je pre rozhodnutie veci rozhodujúce, vyzve strany, aby sa k možnému použitiu tohto ustanovenia vyjadrili.

10.1. Vyššie citované ustanovenie má predísť vydávaniu tzv. prekvapivých rozhodnutí, vychádza z princípu predvídateľnosti súdneho rozhodnutia, ktorý je považovaný za komponent princípu právneho štátu, osobitne princípu právnej istoty.

10.2. O tzv. prekvapivé rozhodnutie ide predovšetkým vtedy, ak odvolací súd založí svoje rozhodnutie vo veci na iných právnych záveroch ako súd prvej inštancie, za súčasného naplnenia tej okolnosti, že proti týmto iným (odlišným) právnym záverom odvolacieho súdu, nemá strana konania možnosť vyjadrovať sa, právne argumentovať, prípadne predkladať nové dôkazy, ktoré sa z hľadiska doterajších právnych záverov súdu prvej inštancie nejavili ako významné (napr. 7Cdo/1/2018, 2Cdo/33/2020, 7Cdo/129/2019, 7Cdo/21/2020, 2Cdo/275/2019).

11. Dovolací súd predovšetkým uvádza, že nosné (relevantné) dôvody, na základe ktorých prvostupňový súd ostatným rozsudkom zamietol žalobu spočívali v jeho právnom závere, že nárok žalobcu na náhradu za sťaženie spoločenského uplatnenia je nedôvodný, nakoľko za dopravnú nehodu pri ktorej došlo ku škode na zdraví poškodeného zodpovedal výlučne žalobca (poškodený); prípadnú spoluzodpovednosť žalovanej strany súd nezistil. Právne vec posúdil v zmysle § 427 ods. 1, 2, § 428, § 429, § 441 OZ a v zmysle výhrad vyplývajúcich z predchádzajúceho zrušujúceho rozhodnutia odvolacieho súdu (sp. zn. 9Co/250/2018 z 31. mája 2019) aj podľa § 431 OZ (body 1.3. a 1.4.).

11.1. Odvolací súd bez zopakovania dokazovania, bez nariadenia pojednávania a bez splnenia si poučovacej (manudukčnej) povinnosti (bod 10) založil svoje nosné dôvody pre zmenu prvostupňového rozsudku nielen na zásadne odlišnom právnom posúdení veci (body 2.1. a 2.2.) od právnych záverov prvostupňového súdu (body 1.3. a 1.4.), ale aj nad rámec odvolacích dôvodov žalobcu a v podstate aj v kontradikcii s predchádzajúcimi právnymi závermi, na základe ktorých bola záväzným (právoplatným) spôsobom pripustená obnova konania vo veci sp. zn. 16C/169/2013 (bod 1.2.). Inak povedané kým prvostupňový súd po predchádzajúcom pripustení obnovy konania vecne posúdil nárok žalobcu na náhradu za sťaženie spoločenského uplatnenia, odvolací súd svoje rozhodnutie primárne založil nie na vecnom posúdení žalobného nároku, ale na ne/existencii predpokladov pre schválenie súdneho zmieru (bod 2.2.).

12. Vzhľadom na vyššie uvedené má dovolací súd za to, že odvolací súd založil svoje rozhodnutie na iných/nových právnych záveroch, ako súd prvej inštancie, pričom tieto iné právne závery boli pre rozhodnutie veci rozhodujúce. Podstatou manudukčnej (poučovacej) povinnosti (§ 382 CSP) je zabrániť odňatiu možnosti konať pred odvolacím súdom, a teda zabezpečiť riadny prístup k spravodlivému procesu aj po podaní odvolania. Keďže odvolací súd takto nepostupoval a túto povinnosť si nesplnil, dovolateľka v danej procesnej situácii nemala možnosť namietat správnosť tohto iného/nového právneho názoru zaujatého až v samotnom odvolacom rozhodnutí. Týmto nesprávnym procesným postupom odvolacieho súdu došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces v zmysle § 420 písm. f) CSP. Uvedená skutočnosť, že v konaní došlo k procesnej vade podľa § 420 písm. f) CSP je okolnosťou, pre ktorú musí dovolací súd napadnuté rozhodnutie vždy zrušiť, pretože rozhodnutie vydané v konaní postihnutom tak závažnou procesnou vadou nemôže byť považované za správne.

13. Keďže v okolnostiach preskúmvanej veci dospel dovolací súd k záveru, že postup odvolacieho súdu vo vzťahu k namietanej tzv. prekvapivosti rozhodnutia odvolacieho súdu vykazuje znaky namietaného nesprávneho procesného postupu vyplývajúceho z § 420 písm. f) CSP, najvyšší súd sa dovolacími námietkami žalovanej 2/ vyplývajúcimi z § 421 ods. 1 písm. b) CSP (bod 3.2.) ďalej explicitným spôsobom už nezaoberal.

14. Nad rámec veci najvyšší súd dodáva, že pokiaľ bola v danej veci obnova konania súvisiaca so schváleným súdnym zmierom záväzným spôsobom (právoplatne) povolená a je zřejmé, že žalovaná

strana k času (nového) rozhodovania s navrhovaným súdnym zmerom nesúhlasí, nemôže (odvolací) súd bez ďalšieho založiť svoje rozhodnutie na závere, že nič nebráni schváleniu súdneho zmeru navrhnutému sporovými stranami (takmer spred 9 rokov, pozn.). Navyše predmetom súdneho konania vedeného pod sp. zn. 16C/169/2013, ktoré bolo obnovené, nebol návrh na zmenu uznesenia o schválení zmeru zo dňa 24. septembra 2014 č.k. 16C/169/2013-77, o ktorom (bez návrhu) rozhodol odvolací súd (bod 2), ale nárok žalobcu na náhradu za sťaženie spoločenského uplatnenia vo výške 33 143,06 eura.

15. Ak je dovolanie dôvodné, dovolací súd napadnuté rozhodnutie zruší (§ 449 ods. 1 CSP). Ak dovolací súd zruší napadnuté rozhodnutie, môže podľa povahy veci vrátiť vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, zastaviť konanie, prípadne postúpiť vec orgánu, do ktorého právomoci patrí (§ 450 CSP). Najvyšší súd v zmysle týchto ustanovení zrušil rozhodnutie odvolacieho súdu a vrátil mu vec na ďalšie konanie.

16. Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP). Ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, súd prvej inštancie a odvolací súd sú viazaní právnym názorom dovolacieho súdu (§ 455 CSP).

17. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.